

Waarom welzijn?

Over de ethiek van diergebruik en de waarde van welzijn

Franck L.B. Meijboom
Universiteit Utrecht University Ethiek Instituut &
Faculteit Diergeneeskunde

Over dierenwelzijn is al veel en vaak gesproken. In praktijk blijft het echter een lastig begrip. Hebben opfokdieren in de veehouderij nu wel of geen honger? Zijn dikke katten een teken van veel liefde en zorg of is er sprake van een welzijnsprobleem, en is het een inbreuk op het welzijn van een hond als hij alleen in een hok zit? Kortom, er zijn nog altijd veel vragen. Het blijft ook niet bij vragen, verschil van mening over de inhoud en reikwijdte van het begrip welzijn en over de praktische implicaties kleuren de wetenschappelijke en de publieke discussie. Die verschillen zijn deels te begrijpen doordat dierenwelzijn een breed en ingewikkeld concept is dat per context, per diersoort, soms zelf per dier kan verschillen. Toch blijkt het keer op keer dat het bij welzijn om meer gaat dan om een wetenschappelijke discussie over biologische feiten. De vraag is wat dat 'meer' precies is. Om daar achter te komen is het belangrijk om de vraag te stellen, "Waarom welzijn?"

Eenzijds is dat de vraag waarom wij ons druk zouden moeten maken over het welzijn van dieren. Wat maakt het dat dieren zo belangrijk zijn dat we ook hun welzijn meenemen in onze praktische afwegingen. Op die vraag worden hele verschillende antwoorden gegeven. Sommigen geven prudentiële redenen om aandacht te besteden aan dierenwelzijn, bijvoorbeeld omdat een paard dat 'lekker in z'n vel zit' vaak beter presteert. Anderen wijzen er op dat welzijn er toe doet, omdat dieren cognitieve capaciteiten hebben. Hierdoor kunnen zij pijn ervaren en hebben derhalve – net als wij mensen – een belang om pijn te voorkomen. Deze verschillen in keuze voor de onderbouwing van dierenwelzijn hebben alles te maken met ethiek. Het laat zien dat welzijn meer is dan een biologisch concept, waarbij het enkel om feiten gaat. Het heeft ook te maken met wat wij belangrijk en waardevol vinden in onze omgang met mens, dier en milieu. Inzicht in die morele achtergrond is niet alleen 'leuk' om te weten, maar is ook zinvol om hele praktische discussies en meningsverschillen te begrijpen en aan te pakken.

Daarnaast gaat de vraag "waarom welzijn?" ook over het punt of alles wel te vangen is onder het begrip welzijn. In het streven naar een verantwoorde omgang met (huis)dieren speelt welzijn een belangrijke rol, maar de vraag is, is dat alles? In praktijk houden we regelmatig moeite met sommige vormen van diergebruik ook als het welzijn niet sterk is aangetast. De vraag is of die reacties dan als puur emotioneel terzijde geschoven kunnen worden, of dat er meer speelt. In de lezing zal worden stil gestaan bij de vraag hoe noties als respect voor dieren en de relatie mens-dier ook van belang zijn voor een verantwoorde omgang met dieren.